392

Regule iuris ex sexto

Prima

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.

Secunda

Possessor male fidei ullo tempore non prescribit

Tercia

Sine possessione prescriptio non procedit

Quarta

Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum

Quinta

Peccati venia non datur nisi correcto

Sexta

Nemo potest ad impossibile obligari

Septima

Privilegium personale personam sequitur et extinguitur cum persona

Octava

Semel malus semper presumitur esse malus

Nona

Ratum quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum

Decima

Ratihabitionem retrotrahi et mandato non est dubium comparari

Undecima

Cum sunt partium iura obscura reo favendum est potius quam actori

Duodecima

In iudiciis non est personarum acceptio habenda

Tredecima

Ignorantia facti non iuris excusat

Quatuordecima

Cum quis in ius succedit alterius iustam ignorantie causam censetur habere

Quindecima

Odia restringi et favores convenit ampliari

Sedecima

Decet concessum a principe beneficium esse mansurum

Decimaseptima

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum

Decimaoctava

Non firmatur tractu temporis quod de iure ab initio non subsistit

Decimanona

Non est sine culpa qui rei que ad eum non pertinet se immiscet

Vigesima

Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur

Vigesima prima

Quod semel placuit amplius displicere non potest.

Vigesima secunda

Non debet aliquis alterius odio pregravari

Vigesima tertia

Sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus

Vigesima quarta

Quod quis mandato iudicis facit dolo facere non videtur cum habeat parere necesse

Vigesima quinta

Ea que fiunt a iudice si ad eius non spectat officium viribus non subsistunt

Vigesima sexta

Mora sua cuilibet est nociva

Vigesima septima

Scienti et consentienti non fit iniuria neque dolus

Vigesima nona

Que a iure communi exorbitant tanquam ad consequentiam sunt trahenda

Tricesima

Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari

Tricesima prima

In obscuris minimum est sequendum

Tricesima secunda

Eum qui certus est ulterius certiorari non oportet

Tricesima tertia

Non licet actori quod reo licitum non existit

Tricesima quarta

Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum

Tricesima quinta

Generi per speciem derogatur

Tricesima sexta

Plus semper in se continet quod est minus.

Tricesima septima

Pro possessore habetur qui desijt possidere.

Tricesima octava

Utile non debet per inutile vitiari

Tricesima nona

Ex eo quis fructum consequi non debet quod nisus extitit impugnare

Quadragesima

Cum quid prohibetur prohibentur omnia que sequuntur ex illo

Quadragesima prima

Pluralis locutio duorum numero est contenta

Quadragesima secunda
Imputari non debet ei per quem non stat si non fiat quod per eum fuerat faciendum
Quadragesima 3a
Qui tacet consentire videtur
Quadragesima quarta
Is qui tacet non fatetur sed nec utique negare videtur
Quadragesima quinta
Inspicimus in obscuris quod est verisimilius vel quod plerumque fieri consuevit
Quadragesima sexta
Is qui in ius succedit alterius eo iure quo ille uti debebit
Quadragesima septima
Presumitur ignorantia ubi scientia non probatur
Quadresima octava
Locupletari aliquis non debet cum alterius iniuria vel iactura
Quadragesima nona
In penis benignior est interpretatio facienda
Quinquagesima
Actus legitimi conditionem non recipiunt neque diem
Quinquagesima prima
Semel deo dedicatum non est ulterius ad humanos usus transferendum
Quinquagesima secunda
Non prestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum
Quinquagesima tertia
Accessorium naturam sequi congruit principalis
Quinquagesima quarta
Cui licet quod est plus licet utique et quod est minus
Quinquagesima quinta
Qui prior est tempore potior est iure
Quinquagesima sexta
Qui sentit onus sentire debet commodum et econtra
Quinquagesima septima
In re communi potior est conditio prohibentis
Quinquagesima octava
Contra eum qui legem dicere potuit apertius est interpretatio facienda
Quinquagesima nona
Non est obligatorium contra bonos mores prestitum iuramentum
Sexagesima
Dolo facit qui petit quod restituere oportet eundem
Sexagesima prima
Non est in mora qui potest exceptione legitima se tueri
Sexagesima secunda
Quod ob gratiam alicuius conceditur non est in eius dispendium retorquendum

Sexagesima tercia

Nullus ex consilio dummodo fraudulentum non fuerit obligatur

Sexagesima quarta

Exceptionem obiciens non videtur de intentione adversarii confiteri

Sexagesima quinta

Que contra ius fiunt debent utique pro infectis haberi

Sexagesima sexta

In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis

Sexagesima septima

Cum non stat per eum ad quem pertinet quominus conditio impleatur
Haberi debet perinde ac si impleta fuisset

Sexagesima octava

Quod alicui suo non licet nomine nec alieno licebit

Sexagesima nona

Potest quis per alium quod potest facere per se ipsum

Sexagesima

Septuagesima

In malis promissis fidem non expedit observari

Septuagesima prima

In alternativis debitoris est electio et sufficit alterum adimpleri

Septuagesima secunda

Qui ad agendum admittitur est ad excipiendum multo magis admittendus

Septuagesima tercia

Qui facit per alium est perinde ac si faciat per se ipsum

Septuagesima quarta

Factum legitime retractari non debet licet casus postea eveniat
a quo non potuit inchoari

Septuagesima quinta

Quod alicui gratiose conceditur trahi non debet ab aliis in exemplum

Septuagesima sexta

Frustra sibi quis fidem postulat ab eo servari
Cui fidem a se prestitam servare recusat

Septuagesima septima

Delictum persone non debet in detrimentum ecclesie redundare

Septuagesima octava

Rationi congruit ut succedat in honore qui substituitur in onere

Septuagesima nona

In argumentum trahi nequeunt que propter necessitatem aliquando sunt concessa

Octuagesima

Nemo potest plus iuris transferre in alium quam sibi competere dinoscatur

Octuagesima prima

In toto partem non est dubium contineri

Octuagesima secunda

In generali concessione non veniunt que quis non esset verisimiliter in specie concessurus

Octuagesima tercia

Cui contra iura mercator bonam fidem non presumit habere

Octuagesima quarta

Bona fides non patitur ut semel exactum iterum exigatur

Octuagesima quinta

Cum quid una via prohibetur alicui ad id alia non debet admitti

Octuagesima sexta

Contractus ex convencione legem accipere dignoscuntur

Octuagesima septima

Dampnum quod quis sua culpa sentit sibi debet non aliis imputari

Octuagesima octava

Infamibus porte non pateant dignitatum

Octuagesima nona

Certum est quod is committit in legem qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem

Carmina sequencia breviter totius decreti materiam prestrere videntur et claudunt duobus versibus distinctione una

Auctor libri decretorum Gracianus dictus monachus
Ius in duo membra scindit de duplici iure scribit 1
Bene nota de legibus plebiscite quiritibus
Lex quo diffinitur plebiscitum quod dicitur 2
Canon regula notatur per regula norma datur
Quedam canones decreta et alii sunt statuta 3
Dico leges fore factas propter iniquorum culpas
Qui sacros canones spernit hic malignum scandit 4
Est quoddam ius naturale hoc est ius originale
Ille que prolem gignit nullam inde culpam trahit 5
Forma femine suscipit demon hic viros decipit
Illusionum genera diligenter considera 6
Et tandem leges scripserunt et posteris reliquerunt
Quedam leges sunt antique quedam leges vero nove 7
Humanum ius mens dicit sed hoc divinum ius nescit
Absit mala consuetudo quam destruat fortitudo 8
Imperatoris legibus non contradicas viribus
Nec scripturis canonicis nec patrum supplicis 9

Canones leges non curant. leges canones purgant. 10
Imperator non inflectitur canonibus honor detur
Laudamus consuetudinem hanc que non est contra fidem
Qui consuetudinem frangit bonum grauiter offendit 11
Membra capiti concordent a capite non discordent
Caput omnium ecclesia que est romana curia 12
Naturale ius constabit nullus in hoc dispensabit
Sta semper in veritate vive a simplicitate 13
Opus malum non facias ut penus ex hoc eveniet 14
Loth filias exposuit dum sodoma hospitur
Reges sancti templa fecerunt via malicia
Hereticorum surrexit ecclesiam sanctam pessum 15
Qui canones sunt sanctorum et statuta synodorum 16
Debet nosse sacerdos episcoporum synodus
Nullum non est consilium ullum dat beneficium 17
Sine pape voluntate et eius auctoritate
Synodi episcoporum vero et presbiterorum
Bis in anno celebrentur culpabiles accusantur 18
Tene sanctiones pape ut si datas petri voce 19
Et romana ecclesia stat in reverentia
Una presbiterorum summeta plus ponderat quam doctorum 20
Petro dedit claves christus duas claves habet petrus
Ordines clericorum dicuntur multiplex ordo legitur 21
Nec semper benedicat minor benedici queat
Bona sancte petre sedes triplex habet sedem matris 22
Romana alexandrina et antiochena
Cuius papa eligitur habet bonus modus paucus 23
De ordinandis scribitur tamen clere h radix
Clerici ordinantur primus ordinare reperitur 24
Examen sit per tres dies tempus
Christi frater diacon oratium 25
Presul sit sine crimine sit illustratus
26 Fiat unus presul unius unam sponsa christi divinus
Ecclesia sponsa virgo per paulum est hinc obsequia ostensa

Graviter sacerdos peccat qui votum suum violat 27
Bigamus non ordinat castus sacerdos laudatur
Hic de castitate nota simulque duplicia vota 28
cc/ Cum vult ordinari prius debet esse castus
Intelligantur canones iuxta suas rationes 29
Ex causa persona loco tempore que istis addo
Canones multi dantur anathemata narrantur 30
Coniux mulier non studet virum suum non relinquat
Legem castitatis serva tu sacerdos dei verna 31
Sacerdos deo placebit qui castos renes habebit
Missa concubinarii non audiatis filii 32
Mentem gerite concubinam fugite fedam concubina
Non accedant ad ordines qui non habent castos renes 33
Non sit demoniacus sed neque epilenticus
Presul non sit venator ait Jeronimus doctor 34
Nullus venator est sanctus sacerdos non sit bigamus
Presbyteri et diaconus numquam fiant ebriosi
Venter mero si estuat in libidinem despumat 35
Cum corpore viciatus ad electum non ordinatur 36
Sacerdotis hostes vincunt dum devotas preces fundunt
Respuat libros gentiles episcopus sed utiles 37
Libros sanctorum perlegat fabulas inutiles spernat
Sacerdos non sit ignarus fiat sciencia clarus 38
Legat divinas paginas non leges non medicinas
In presul Christum sequere debes subditos pascere 39
Verbo cibo spirituali et pane cibo carnali
Virtutibus sit ornatus episcopus consecratus 40
Non locus platinus salvat sanctus locum sanctificat
A vestibus delicatis presules abstineatis
Gulam sacerdotis vitet et suscipiat hospites 41
Bene omnibus facite in abraham respicite 42
In ecclesia orate ibi numquam manducate
Canes circa lupus arcent sed quidam omnium arcet 43
Non est bonum sine minimum quando non doces filium
De altari manducate sed luxuriam vitate 44
Clericus non intrat taberna ne incurrat gravem penam
Clericus numquam fiat verberibus non feriat 45

Et iudicetur condempnare sed pietas collaudare
46 Effugiantur semper lites clericis et presbiteris
Noli esse adulator neque fratrem diffamatur
47 Graviter peccat avarus nec est hominibus charus
Boni fratres sint laudantur sed mali vituperare
48 Hic de neophitis tractat tales ordinare vetat
Humilitatem docere et superbiam fugere
49 Illi deo bene litant qui vicia timentes vitant
Hos deus mox exaudit immundorum preces spernit
50 Catholici audiantur penitentes non spernantur
Petrus post lapsum surrexit nam Christus flentem erexit
51 Lenitas mulier non fiet neque ordines suscipiet
Nec advocatus sanguinis caracterem sumat ordinis
52 Meminerit ordinandus ab ordine est attendus
Cui vult esse diaconus dum non est subdiaconus
53 Nec curialis accedat ad ordines canon vetat
Cum debitis obligatur ab ingressu repellatur
54 Ordinari prohibentur servi nisi dimittantur
Hic officia publica sunt iudicis mercedata
56 Penitentes et ignari hii non debent ordinari
Nec corpore viciati repellimus et castrati
57 Cum sacerdotis est natus talis sit non ordinatus
Vicia parentum natis nullatenus imponere
58 Repellatur ab ordinare qui est pessimus languedine
Et infirmus baptizatur nam invalidus reputatur
59 Suscipere si ordines vult maritus uxor interrogetur
Si lectionem arripit et abbati pater fecit
Cum non debet sublimari nec episcopus vocari
Nisi diaconus fuit prelatura non capias
60 Ve qui ambit prelaturam facit omne iacturam
Episcopus eligatur cum bona fama ducitur
61 Ab episcopali sede omnis laycus recede
Nicolaus excipitur et Ambrosius additur
62 Bonus presul eligatur clero clara datur
Princeps debet postulare et plebs consensum prestare
63 Et nunquam presul eligitur rex et princeps excluditur
Contrarius opponitur hic de proprio includitur
64 Dum presules consecrantur episcopi congregantur

Et sic ad nunc conveniat quem cp̄m ordinavit
Eius dum sacratur metropoli presentator 65
Archipresul a primati rite etiam consecratur
Sicut metropolitanus per suos suffraganeos 66
Hic canon ordinate hic totum recordare
Generaliter sacrantur sacerdotibus ordinantur 67
Ab uno solo presule ex loco intellige
Hic qui tamen sunt ordinati non sunt necessario consecrati 68
Patet de quo debitum hic quidem baptizatur
Istam nomen canon hic concedit abbatibus mox dedit 69
Possint tonsuram preparare sed nequeunt ordinare
Causa capere ordines nec te ordinare sinas 70
A non tuo episcopo ne temnolitas peccato
Lex canonis ista mandat extraneos repudiat 71
Nisi literas desiderat quos ille sunt presulibus
Novi et ista distinctio dum fit lex flaminis mutatio 72
peregrinus suscipe quos non commendat lex
Nota quod debeas sitere presbiterorum lex 73
Quando tales formentur hic clerici informantur
Omnis presul precaveat ne quem invitum ordinet 74
Invitus non ordinatur ut in hoc loco mandatur
Ponit tempus ordinandi et sacerdotes sacrandi 75
Et quod dominica consecratur die sancta
Cum clerici ordinatur bene prius doceantur 76
Jeiunium que precedat hec distinctio meat
Qui qui sunt ordinandi cum sunt hic computandi 77
Et tempus intervalla sunt ordinantes danda
Triginta habeas annos rite tunc eris sacerdos 78
In his annis predicavit Johannes et baptizavit
Tradit ista distinctio quia digna electio 79
Que fit per cardinales per papam multum vales
Inde hic de patriarchis et de archiepiscopis 80
digna loca assignantur in quibus hii consequantur
Extremum caveant presules iuste vivant 81
Nam indignus sublimatur populus scandalizatur
Respicias electum fuge et feminas numquam tangis 82
Si sacerdos sacram ducat decem annis peniteat 83
Locerat presul pravos corrigat clericos malos

Noli vicia palliare stude malis obviare
Defendat presul pauperes omnes protegat inopes 84
Cunctis hic laudatur sapientia signatur
Et sit presul hospitalis non det bona sua malis 85
Edax prorsus condempnatur pius presul veneratur
Fiat omnis presul doctor peccatorum obviator 86
Cum peccantes non arguit non peccatoribus cavit
Erat inter viduarum presul sit protector earum 87
Quia ad ecclesiam fugit hic ecclesia defendit
Hic negociator mundi non conveniunt hic laudi 88
O sacerdotes negocium caveas ut flagicium
Iusti presul res disponat fideles rebus preponat 89
Sit episcopus providus non argenti sit cupidus
Caym munera obtulit ad que deus non respexit 90
Caveant clerici hic sint concordes atque miti
Hic in ipse commendatur labor honestus laudatur 91
Apostolus plus laborabat labores exemplum dabat
Multi sacerdotes peccant dum officia dimittant 92
Negligunt horas divinas ad matutinas non surgunt
Nolite papam spernere discite hunc metuere 93
Hic de obediencia lege cum diligencia
Omnis papa audiatur et legatos non spernatis 94
Pape censura paveat legatos non impediat
Presbiteri non contendant ut frontem oleo tingant 95
Soli presules confirmant ut canones determinant
Quod in scripturis narratio constantinus ista fatur 96
Ut sacerdos quis peccaret peccatum cumularet
Rex nec ullus imperator sit pontificum electorum 97
Dicit intellectus canonice qui vult clerum sacerdocio emitte
Silvester papa ordinat sacerdotes quod tres maritimi 98
Quo suscipiat rito sine pontificum scripto
Tu papa noli inflari sed discas humiliari 99
Jerusalem domini non te scribas ymnosum
Volt ius sanctorum canonum quod metropolite ... 100
Pallium cito posce pape honore defecte 101

Atq3 metropolitam dno provincie viri
Illatenus ppdcam sinodu scire audeat

Secunda pars decreti

De Simone simonia hic vicium ecclia 1
dampnat et excoicat ipa capitulo de hoc tractat
Bene iudex discutiat accusatori non credat 2
Accusatus non dampnatur nisi testibus convincatur
Criminantem sepe iusti testes producuntur falsi 3
Qui habet in se vicium hic odit sacerdotum
Dum quis accusatur excoicate is accusare vetat 4
Iuste procedat iudices q iudicat non sint testes
Excoicatus erit qui libellos fedos scribit 5
Si quis tales inveniat igni cremat sive rumpat
Fama iusti maculatur hic detractorum cspitor 6
detractatus non credatur hac in textu ca datur
Remanent boni inter pravos et tollerant iuste malos 7
Iudici me autis auditu semp mala tolleratum
Hinc de episcopo querit an successor eius erit 8
Sed cum sedem resignat obedientia aptat
Inter Archiepiscopum et eius suffraganeum
canon discordiam decernit certus ordo in his cat 9
Kathedralium querere epis accipere 10
declarat ca decima dum epis datur una
Laicus iudex clericum non trahat ad ius publicum 11
Cuius prelatus moriat sic in lacu mortuus est
Modo de presbiteris querit an licet habere clero 12
Certifico in hoc clericum ecclia habet anuum
Nunc ait de sepulturis simul et de testamentis 13
Hec est vilis lectio et hic est dux questio
Occurrit hic de usuris hec puniuntur penis diversis 14
Non dimittit peccatum nisi restituas furtum
Peccatum hic diffinitur furiosus an puniatur 15
Nullus reus puniatur nisi per testes convincatur
Que est vita monachorum an capelle stabunt horum 16
In Claustro maneat monachus reputabitur vir sanctus
Redde deo tua vota hic infirme bene nota 17

Monachum te devovisti ordinem quare sprevisti
Omnes quidem Monachi mali abbatibus contrarii 18
Credunt suas malitias vide duas questiones
Cum presul tuum clericum non vetes fore monachum 19
Clericus canonicus an posset fore monachus
Dum preces non faciunt in invitos suscipiuntur 20
In claustro magis proficit quam invitus
Archipresbiter caveat ne domine se subdat 21
Incedat semper honeste sacerdos in sua veste
Bone vir noli irrare nec vetitum velis negare 22
Nam ille qui erat quod filium addo ...
Causa hic de bellis tractat et vindex reos necat 23
Addit et de hereticis debellandis clericis
Damnat tamen hereticos necnon excommunicatos 24
Etiam paganos punit hic questio tertia et
Est hic de privilegiis et de solvendis decimis 25
Sunt observandi canones non duas questiones
Ferit tamen sortilegos exprimat divinos 26
Cum agit penitentia hic accipit gladium
Grave vir delinquisti si post votum contraxisti 27
Nota hic de coniugio et hic est duodecima questio
Hic tamen de coniugio et hic est tertia questio 28
Infideli non iungaris cum iudeis non vtaris
Impedit matrimonium ignorantium si tenuit 29
Si error intervenerit coniugium nullum erit
Pene conatus dum noli clam sponsam sumere 30
Nota de matrimonio hic quintuplex est questio
Lex canonum adulterii hic tamen vel dat nubem 31
Iniuria non sit filia complanata viro tuo
Ne tacere si duxisti illaterius deliquisti 32
Non est coniunctio vera si iacet cum adultera
Nolo impotens nube studeo debitum reddere 33
Nec conveniunt fructum dei faciens per totum

De penitentia

De tricesima tertia agit de penitentia 1
Septem sunt distinctiones per ima confessores

Bene docet charitatem qui odit iniquitatem 2
Et qui caritatem tenet penitere numquam valet
Cadit septies in die iustus surgunt quottidie 3
Judas male penituit ideo dampnatus erat
Dimissa culpa si redit Gratianus hic querit 4
Dimitte nobis debita ut simus in eterna vitae
Erubesce et deterras et de dolore gaudeas 5
Confitentis conditio erat qualis discretio
Fiat confessor non cecus sit doctus castus et rectus 6
Cecus quando ducit cecum cadit in foveam secum
Graviter deum peccasti sede sero penituisti 7
Gravis ignis te purgabit et deum te tormentabit
Quisque veri nescia non intrat conubia C 34
Hic de mense agitur dux questio erit
Sat me consanguinitate coniugare vir me C 35
Prodest doctum studentibus in dote questionibus
Nunda puella rapit raptus virum ducit C 36
Nota duas questiones et sic finit series tue

De consecratione

Antistes solus consecrat ecclesiam numquam superat 1
Missam omnes audiatis et dona deo reddatis
Christus qui bis credit et a fide non recedit 2
Hic altaris sacramentum prestat longum documentum
Celebres dies servate ieiunia frequentate 3
Imagines honorate trinitatem adorate
Delet baptisma peccata ducit ad regna beata 4
In nomine trinitatis baptizandum dare credat
Fideles qui baptizantur a presule confirmantur 5
Abstinentia ciborum est atque magna medicina
Bartholomeus Brixiensis vir bene doctus
Decretum glosat glosam tenet hic quoque textus

n · R · l ·

Saphicon endecasillabon Enee Silvii poete laureati (alias Pii secundi pontificis maximi) ad Jhesum Christum passionis contemplacionem

Quid tibi tandem scelerata gens Judee
Quid pie fallax populus requiris
Innocens Christe pietatis regem
Querat amittere
Venit in mundum solio tonante
Et liquit celum regiasque supernas
Deus servos voluit videri
Carnis in umbra

In sinus patre fugienda peste
alta deposuit miserande rerum
parens cedas habuisse nullum
Terra tumescit
Ille campaneis pius in patenis
Quod decet cristos referens homines
Sabbatum magis colat omni
Semper honestus

In patre nostro fugeat atque matre
festa poste violas nephande
Et deum qui te respicit haberes
Demon peior
Ille remanens domum superbus
Spiritum carnis usque atque potes
Illiq; apostolus verbum fuit ad regenda
Carnem cedit

In manus enim venenis parietas
nulla ibi barbari esse quod possit
Dona vocantem sanavit ventis
Omnes atque
Ille gemens habuit medios
Et pedes sedes vicere ad oras
Quos suos ipse reparet atque
Omne decet
Eo velum festa venenate lingua
Pervi scelere superos lacessis
Fabulas verbo referens inanes
Impia nocerat

Ille ipsius legis comminatur
Et magis odit nimium renovatur
Pauperem despicit voluit quod vitas
Pacis amator
En rape gregos potest se Cenon apte
apposite tantum sceleris ac pro nomine
Demonis et fias reputans obprobrium
Plena miseres
Desere te quandi miseras deferent
Ille qui vinclis voluit tenerus
Ut tibi summam pareret salutem
Ductus ad Annam
Cesus est ille alapis inique
Et redargutus deus deorum
Morte mox se fore per vidererit
discernandus
Judice Caypha dampnandus
Pro deum testes citat hic malignos
Dum comitis eis et Pilato
Mitti iussit
Hinc ad Herodem rapit videndus
Prece pretia fuit reddit ad Pilatum
Qui licet nullum vitat reatum
Judicium fecit
Innocens agnus manet ad tribunal
Quem flagellis cesum fecit ut coronas
Spineas figant umbris quod pulsant
Corpus honestum
Conspuunt vultus oculis quod fedant
Astitit ut raptam tractat coluba
Mentis scelestes sponsa regis
Defamavit
Non minuit magis fecit dolorem
Clamitant penas crucis esse dignum
Solvere latronem crucifige istum
Cesare hostem
Cum crucis gestamus sepius remanens
Deorum fert lacrimosa mater
Que suis tandem manibus pudica
pectora clamat

Nate quomodo pergis per christe q[uod] te
Inmaculatam talem lacrimat caste
Te merentem pignus cuspis vendi
Respice matrem
Te meus venter tulit tibi papillas
Dum prebui ... gemens fili
Me tuam spernis fugis ab matre
Respice q[uod] sumus
O ... sene rabidi q[uod] gentes
Quo meum filium ... ducitis
Nil mali fecit ... tibi meum ...
Rangere natum
Ille ... ab ibat
Ad ... vocat ... ab morte
Et duos ... latrones
Fert in altum
Inde sub ligno ... arctum
... sol q[uod] ... lateris apertus
Lateris ...
Lancea ... sanguine fluit ab limpha
Matre vidente
Probra quod ... referam q[uod] multa
Sunt dei ... quibus ultra
Clamitant plures alios beavit
Se ... salvet
O ... natum ... anime ...
Presidum ... in ... ipse
Pergis ad mortem ... mea
... lavas ...
Sit ... pater redemptor
... in ... peritus ... ...
Bravium pende ... esse talem
Crimine ...
Tu qui verbo ... ... sed
... magis ... ...
... ... quod ...
... melior ...
... tuus ... ... favorem
Bravium ... homini ... ...
... lavat ... in ...
Igne ...
Lectum ... sine te beare
... ab alto
... ...
... ...

Da mihi ... ...
Da mihi fontem lacrimis in unde
Ut meum plorem ... ...
... reparatum
Ne parcem paulo ... regio
Bravium ... ...
In ... ligno ... latronem
Se ... oro
Iam ... ...
Qui ... ... salutis
Et ... ...
Ut ... ...
Iam ... ...
Que ... ...
... nos ... ...
Et ... ...

Hystoria passionis ...
domini nostri optimis carminibus conscripta
per eximium gilbertum papam scripta
Anno christi salutis 1409
... ...

Augustini niphi suessiani de diebus creticis ad vincentium quirinum patricium venetum

Imperitissime gentes herbas, alia quam plurima in auxilium
vulnerum morborum quam gestarunt, dierum nullam rationem fecerunt,
verum apud grecos aliquanto diligentius vetustissimus auctor Es:
culapius medicina excellens, dierum idiotropias rationes quam observavit,
quem deinde eius duo filii Polidarius videlicet et Machaon secuti
decretorios dies reperere balbutire, post quos pithagoras, Empedo:
cles democritus, eiusque C. ut quidam aiunt discipulus ypocratis
tothos, decretorios hos re non tamen observaverunt, sed lucupletarum ac
auxerunt, eligentes indicarios. Post hos diocles caristius, Pexa:
:goras Crisippus herofilus herasistratus decretorios et iudicia:
:rios prefinientes observaverunt et provocatorios, quos nostri intercidentes
vocitant, hos et ypocrates novit etiam, tam et si fere preter omnes hos
dies secuti sunt, de eorum causis non prius est destentus, qui enim ex ipsa
professione se empiricos appellaverunt, ut serapion, appollonius,
glavcias, et aliquanto post heraclides tarentinus, nullum discrimen in
diebus nullam attullerunt rationem, sed sola observatione comptos fuisset,
cum quibus et averroes, rases avicenna et avenzoar, et si rationales
quoniam nullam harum rationem afferentes nisi observationem, Asclepiades vo:
temison ypocrates archigenes et galienus rationales horum causas conati
sunt assignare, quos astronomi inspirati sunt, et intelectos omnium
Methematicorum princeps claudius ptolomeus, videns autem scriptorum
discrimina ac dissensiones, via media sequimur, an enim nos nemo
mixtim de his prodidit, Nam de his astronomi rationibus celestibus tamen
tradidere, medici vero medicis observationibus, nos autem observationes
a medicis accipientes, rationes ab astronomis permissimus, hunc opus
mixtum facimus velut ex secte indulgeamus, divisimus vero librum
in quatuor, Primus quidem de diebus decretoriis inscribitur, Secundus
de decretoriorum causis, Tertius de pronosticis per decretorios dies,
Quartus de medicamentorum electione, ut vero facilius memorie co:
:mendetur opus more Mathematico per enuntiata libros faciemus

Enuntiatum Primum

Decretum est morborum finis mediante pugna inter
virtute regitiva et humorem ad latus salutis vel exitii contingens
Crisis nomen grecorum quod descendit, a verbo crino grece, latine de:
:cerno vel sepero, a quo ex verbo cretici dies dicti sunt, latine decretorii,
aut discretivi Nam in omni duello tria sunt, bellantes Iudex et
tempus quo bellantes a pugna seperantur Est autem Morbus sive
egrotatio ut duellum quoddam, in quo virtus regitiva corporis humani sive sit
anima sive calor naturalis sive quodvis aliud contra humorem certat,

Tempus vero quo pugna hec cessat ad latus salutis vel exitii Crisis
hoc est decretorius dies nuncupatur Iudex vero generalis et omnium autor
deus / huius subminister est medicus

Morbus et egritudo idem sunt

Enunciatum Secundum

Lesiones humanorum corporum due sunt / altera quidem

Egritudo est dispositio preter naturam sensibiliter ledens operationes est aut ... egritudinis quod sit ... ... in ... ... a ... ...

dispositio preter naturam impediens ... ...

Egritudo sive morbus / altera vero virium
lesio humani corporis ea qua corpus ipsum in operationem sua naturali / vitali
vel animali exercenda leditur / hec autem virtus una quidem communis et generalis
hoc est quod a genitura et celesti constitutione contrahitur ut clauditas / cecitas
et cetera id genus / hec chaldaice azema latine est autem materia
virium nuncupatur / Alia vero non generalis sed sua diuturnitate habitus ap-
pellatur vti podagra / Ethica habes cancer et convulsio / inchoata
nulla expotenta est Crisis / In prima quidem propter qualitatem In secunda vero
ob diuturnitatem / Vtrisque namque in hiis pugna ablata est Tercia
aut propter hanc causam ex humore extero ac hostili pernicioso quod fit /
morbus sive egrotatio vocatur In hac Crisis iudicium et prostrate
observande sunt / qua virtus ipsa adversus humorem hostilem et contra
et pugnat / cuius duelli finis Crisis hoc est decretoria a medicis nuncupatur

Enunciatum Tercium

Morbus quadruplex / temperacionis vero vnitate et numero et ex hiis
omnibus greci crases nostri temperamenta temperaciones vocant
Iulius maternus vero, ipsas mixturas appellat Recenciores vero
complexiones quod vnum nomen in huius sensum receptum sit ignoro / Est
enim apud medicos inter mixturas et complexiones discrimen
non parvum / quod certe et greca nomina indicant Nam greci mixturam
est mixis complexio vero crasis / Est namque mixtura e formis
ipsis elementorum contingens / Complexio vero e qualitatibus for-
marum Vbi igitur a rubea bile peccat temperacio / morbus
fit colericus Vbi vero ab atra bile / morbus est malan-
colicus Vbi a sanguine / sanguineus / vbi a pituita
pituitosus efficitur morbus et ita in ceteris id genus dicendum /
Est preterea in animali secunda valitudo ex membrorum colligacione /
huius adversa valitudo est soluta colligacio vti volnera vlcera
plage et id genus / Preter hanc ad hec est et morbus numero ut sextus
digitus aut lapis in vesica / gibbositas / struma et id
genus / ex hiis omnibus fiunt apostases in quibus adest adversa
temperacio soluta colligacio addicio numeri

Enunciatum Quartum

Morborum in temperacionis / alii sunt humorales alii qua-
litatiui. humores autore Galieno quatuor sunt
.les tantum Sanguis vero / rubea bilis hadrii ... in ore omnium
est cholera / que apud celsum est morbi genus / Atrabilis /
que grece malancolia nominatur / Pituita / que phlegma
vocatur grece ... ... in corporibus ... ...
harum quatuor peccaverit qualitate / seu quantitate morbus est
humoralis vel est ut ceteri autem ... / vbi vero calor vel
frigus tantum increverit non quidem humoris causa Morbus qualis

efficitur, quam immaterialem medici vocitant velut in diaria

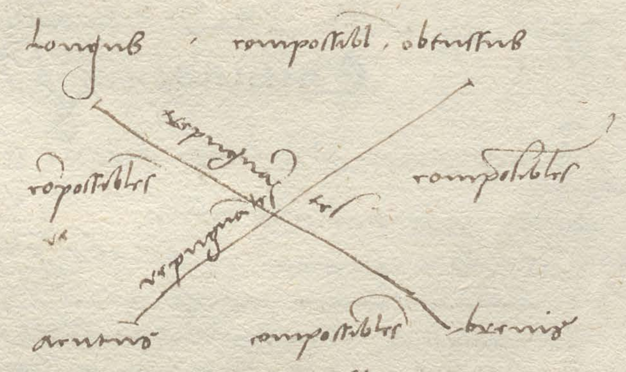
Enunciatum Quintum

Omnibus in morbis qui humoris causa contingunt, Crisis incidit, duo sunt

Duo sunt quae in corporibus nostris dissimiliter adversantur: utrorumque videlicet corporum legitima sunt sit causa, sunt calor sive anima vero et physis et humores morbosi illa corpus ipsum conservare contendit, hic corpus dextrum vero pretendit, quo fit ut omnibus interim in morbis temperamentum et humores contingentibus pugna ac crisis fit, qua completa crisis haec est decretum spectetur dextrum temperamentum quoniam ipsis in morbis occasione vacante crises non eveniunt nec in his qui in mundo contingunt et ita morbis tantum ab humore seu materia emergentibus crises seu decreta observandae sunt duoque certius causa ...

Enunciatum Sextum

Morborum e materia contingentium: alii acuti alii obtusi; alii longi alii breves alii commixti. Ceterum in tria genera (auctor Celso) diviserunt morbos ut in acutos haec est acutos, in chronios haec est longos, in trophicos haec est ... acute. In chronicos commixtos. Refert autem (teste Galeno) acutus morbus a brevi, brevis quidem qui cito vel tollit hominem vel ipse cito finitur. Hic longi adversantur quibus neque sanitas in propinquo neque exitium est. In quibus sunt intermissionibus accessiones et dolores graves veniunt acuti dicuntur ubi lenti dolores lenteque febres sunt, et spatia inter accessiones porriguntur obtusi et longi

Acuti quidem emergunt in initiis morbi, aut xanone

subtilitati humoris, ut colerica febris est, vel crassitie gratia, veluti pluribus in sanguineis, aut ob humorum copiam, ut in convulsione: aut ratione loci, ubi in angina: aut propter materiam, ubi in pestilentibus contagiis. His contrariis, obtusi morbi contingunt

Enunciatum Octavum

Acuti morbi non semper uno termino unoque tempore desinunt

Carnos [illegible] galenus et hipocrates dederunt acutis; modum [illegible] tot xiiii diebus desinere, modum in xx quandoque in xl et aliquando in lx et aliquando in cxx dies. Dicebat acutorum morborum finem esse in xx una die contendit archigenes quatuordecim dies, galienus sermonis hipocratis considerans, inquit morbos acutos humorum causa in xiiii desinere, peracutos vero ut propter astantes, vel medicos, vel alias causas eos esse ascendere in xx diem concedit, ultra hunc, tropicum fieri continuat usque in lx. ultra vero hunc, chronicum. Humores praeterea habent designatos terminos mali[?] [illegible], extra quidem bilis xiiii diebus [illegible] solet, si excrescit aut ad [illegible] [illegible] usque; [illegible] vero una ac [illegible] [illegible], sanguis vero sep[ti]tenario [illegible]; modicum ad xi [illegible] modicum ad xvii ubi sanguis non putret: raro decurrit [illegible] dierum [illegible] (quae [illegible] solet) [illegible] lxiiii. dierum [illegible] in xviii. diebus, [illegible] in xx consistit et declinat vero in [illegible] tempore ubi vero continue putret xliiii diebus desinere solet atrabilis [illegible] in uno anno quinque ad duodecimum annum [illegible], neque [illegible] [illegible] neque alii uno tamen desinunt

Enunciatum Nonum

Morborum alii brevi diarii; alii ebdomadarii

Alii: menstrui alii anni

Ut tot contingant [illegible]; placet nobis morbos e materia, [illegible] [illegible] dividere penes tempora quod videlicet alii sunt diarii et qui infra diem [illegible] sunt desinere, et anginae et [illegible] resolutiones; et [illegible] et [illegible] praeparantes [illegible] [illegible]

Medici vocant qui vero intra septem dies [illegible] continentur
ebdomadarij nuncupant, [illegible] per [illegible] qui intra mensem
ut xiiij dies, vel xx vel xxviij menstrui appellantur
Qui demum intra annum annui

Enumeratiuum decimum

quo ad corpus cursus — ita per totum cursus finit per dies — et quartana — de anno in annum apparent

Morborum alij per dies alij per menses alij per annos
[illegible] [illegible] enumerauit
Sunt enim morborum quidam quidam quorum enumerauit
cursus per dies alij per menses alij per annos veniunt. Unde
Hippocrates aliquid plurimi vero effectus pueriles etate
indicant hunc finiunt, aut intra xl dies, aut intra
septimum mensem, aut intra septimum annum, aut cum ad
[struck] pubertatem venit. Si aut perduraverint nec solui
poterint per [struck] pubescentes aut femine quas menstrua
rumpunt: hij consuescere solent. Morborum per dies [struck]
cursus in xxx dies [illegible] absoluunt in quibus sunt et
quotidiani septenarij tertiani et quartanarij. Similiter et qui
per menses definiunt ut [illegible] quartana et que per annos
similiter. Animad{agnoscere} [illegible] nos tum morbos
certos et designatos [illegible] [illegible]: sed et generationes
et partus aliquid cum Aristotele in istoria animalium li.
quinto ca. xx. [illegible] [illegible] [illegible] ad finem maxime fere parti
septenarius terminus [illegible] quaternis [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] septe [illegible] sunt [illegible] [illegible] septe [illegible] [illegible] vij.
[illegible] [illegible] generatio et [illegible] [illegible] vendicat [illegible] Reliquis [illegible]
[illegible] septenis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] fere [illegible]
[illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] diebus [illegible] magis [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
dies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] in feminis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] at fere [illegible] [illegible] [illegible] annos bis septe [illegible] vir genitale
[illegible] [illegible] annos [illegible] septe [illegible] magis ad annos usque [illegible] [illegible] termino
[illegible] [illegible] generatio [illegible] et [illegible] ad l. vij [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in eo etate [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] maribus [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Et in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Plinius [illegible] [illegible] vij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vij. [illegible] xj. et xiiij. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] haud magis [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] posteriore
[illegible] [illegible] die aut [illegible] [illegible] [illegible] nascuntur [illegible] [illegible]
[illegible] vij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vij mense
[illegible] [illegible] [illegible] xj. [illegible] vij [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] xiiij. mense [illegible]

Enunciatum decimumseptimum

Humoris nocui evacuacio conuenientes
per regiones decretum est medicinale
Tempus vero quo medicus sui auxilio
humorem evacuat medicinalis decre
torius est dies

Duplex decretorius a medicis colligi consueuit. Al
ter quo sponte sua nullo que medici auxilio hu
mor obnoxius a natura ipsa evacuatur ad inania que totius
corporis vel extra aduicitur. hunc natura atque morbo
pria decretorium faciunt. Alter quo natura ipsa sponte
sua non educeret verum beneficencia ad medica
auxilia rem nocivam nature que hostilem fugat hunc
medicinale decretorium facimus quemadmodum enim in
decreto naturali tria concurrunt. virtus ipsa. mate
rie nocive provocacio ac celi constitucio. Ita ad hoc
medicinale decretum concurrit. primo virtus ipsa
nam natura illa sola sanat. adest materie nocive
provocacio que auxilio medici. quovis inducitur.
ita enim farmacon virtute provocat ut in die natura
decretorio humor. opus est etiam in farmacis. ce
teris que auxilijs medicorum ut celestis constitucio ob
seruetur. ut dicimus. Est autem corporis auxilium
(auctore celso) aut deiciens aliqua materiam aut
adiciens aut evocans. aut reprimens aut refrige
rans aut calafaciens. simul que aut durat aut mol
lit demum materia a sanguinis detraccione. cucurbi
tula. deiectione. vomitu. frictione. gestacione omnique exer
citacione. corporis abstinencia. sudare. quibus enim medici
ne peritissimi detraccionem inter medicinales crises
non dinumerant. qua cura precipiunt sanguinem
esse detrahendum die omnique hora dum surgat neces
sitas Auicenna et Galienus medicine aucto
res non ignari aut sanguinis detraccione colere bile
pituitam frigere. Verum ubi curacio per necessaria
non fuerit obseruare iubent diem mitte et salte
horam. frequenter nos pleureticum minui iussimus
septimo ipso in die. ibi moxque peremptus ab apostemate
et febre conualuit

Enunciatum decimumoctauum

Dies omnes supervacui sunt medicinaliter decretorii
Supervacui dies uno in vicenario duo sunt, qui nec

Pronostatorij nec Iudicatorij nec decretorij sunt ut in colericis iij vj viij
x xij xvi xviij / hij enim omnes [illegible] superarum sunt / in eum carcant na
turalitate / Nec enim provocant / nec iudicant / nec decernunt sunt autem medi
cinaliter decretorij / quia in quolibet eorum medicus per auxilium nature
prebere aliquid in adversantibus / Sicut vero lectris in vigenarijs / colligi
possunt ac diligenter animadverti / Non desunt qui velint medicinales decre
torios hos ipsos esse ipsi naturalis argumento quod medicus est nature famulus
in ipso die naturaliter decretorio non ipsa moveat / hic et eciam ipso die medicus
motum inducere debet addit quod humor noxius / facilius duci est in multa [illegible]
[illegible] qui dum quescit / Habemus ypocras et libri medicinales greci
et latini iubent dies decretorios iudicarios ac pronostatorios esse obser
vandos in superarum certo aliquem esse educandum / Nam cum firma
cum laborem prestet ut quodlibet medicum aliud auxilium / dies est
ipse decretorius movescat dolorem / opus est ut die decretorio medicus
sileat ne doloribus dolores addat / quas est sit ingravescenciores in
ingat / Thaddeus et arnaldus et multi alii medici scriptores
gerunt in morbis paribus et in pituitosis et melancolicis omni
die aliquem esse inducendum / In pituitosis obstat quia omnis inmensus
est / melancolicus vero humor cum sit gravis magis ac du
rus dies motus humoris educendus esset / et quod plus est hora
Interdum vel plenilunio [illegible] humor motus [illegible]

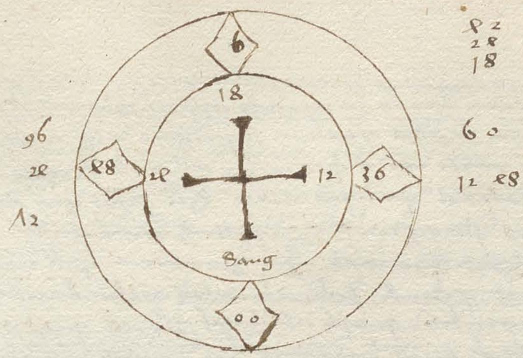
Enumeratum decimi unonum

Item medicinaliter decretoriorum primus est octavus
post hunc x post hunc xvi: post hunc xij: post
hunc xviij: post hunc vi: ultimus horum secundus est [illegible]

[illegible]

Nunc quoque quid relinquendum. Difficile enim fortasse in medio continuam materiam morari cognoscere, propterea tamen [illegible] in secundo loco [illegible] [illegible] in [illegible] decimo [illegible] sexto, vel sexto et septimo [illegible] [illegible] frequentissime [illegible]. Est [illegible] secundo [illegible] [illegible] enim secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], est xii [illegible] [illegible] [illegible] xii et xiiii [illegible] [illegible] maximus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sic similiter [illegible] [illegible] [illegible] tamen et xx, [illegible] similiter [illegible] [illegible] similiter [illegible] [illegible] et [illegible] xxiiii [illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primo in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] et in [illegible] [illegible]. Nam etiam medicorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] septimum [illegible] [illegible] est nec in quarto nec in xi aliis [illegible] [illegible] [illegible] esset ut in quarto [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quorum [illegible] [illegible] quorum [illegible] [illegible] et [illegible] neque [illegible] neque motu [illegible] [illegible] neque [illegible] [illegible] neque [illegible] [illegible] sed [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] aliquid materie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ut [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possem.

Colerebilis circuitus ad horam sexagesimam, atrabilis ad nonagesimam sextam. Pituite ad quadragesimam secundam. Rubrebilis autem accessio ad quadragesimam octavam. Pituite ad vigesimam quartam, atrebilis ad septuagesimam secundam. Quod greci periodum nostri circuitum vocant est autem circuitus ex duabus accessionibus una quie in medio compositus. Quod vero greci paroxismum nos accessionem appellant una pars circuitus. In rubrabili accessio xii perducat horis, quies vero xxxvi, qua est circuitus rubrebilis spatio lx horarum continetur. In atrabili accessio xxiiii perducitur horis, quies xlviii, totus igitur circuitus spatio lxxii continetur. In pituita accessio xviii hore, quies vi perducat. Digitur circuitus spatio xlii duabus habebitur. Sanguis vero nec per circuitum neque accessionem habet. Unde [illegible] sunt haec observatio domini medicos Aristotelem vero [illegible] formas eo [illegible] causam adinvenerunt ut [illegible] [illegible] [illegible]

Vere sanguis increscit, Estate rubrabilis, Autumno atrabilis
hieme pituita, itemque prima die naturalis parte sanguis
increscit, secunda rubrabilis, tertia atrabilis, quarta pituita
Quemadmodum sunt anni 4 tempora ver scilicet estas autumnus et hiems
Estas calida sicca rubrabili, Autumnus siccus frigidus atrabili, hiems
frigidus humidus pituite similis, Ita naturalis dies qui spacio
xxiiii horarum continetur, quatuor sectus quatuor partes continet temporibus
4 anni convenientes. Unde primis sex horis ab ortu solis increscit san-
guis, Est enim tempus illud diei conveniens veri. Secundis sex increscit
rubrabilis, nam estati conveniunt. Tertiis sex atrabilis que autumno
ultimis sex pituita que hiemi, unde sol cursus separatur
Lesum esse consuetis in operibus, primo incidendo in
tempore, aptum sensibilibus notis apprehendi, Est ad-
verse valitudinis principium. Sapientes adverse valitudinis
initium [illegible]. Has quod egrotanti sit alterius quid et motus sit ante
secreto consultationis plerique tradiderunt nullius motus esse principium accipiendum
et egrotationis eius principium [illegible] Cumque sentiunt [illegible] elatos
fuit, alij fatentur esse principium quod aptum est nostris sensibilibus notis primo
apparere, dixerunt prima morbi factionem quia paruam alienationem vo-
cant esse egrotationis initium, alij prima hora qua egrotans decum-
bit, desinit autem esse cursus principium quod nam (canonicorum)
sensibus incognitum id morbi principium capit quod sensus a sensibus [illegible]
[illegible] et notis et sensibilibus aptum est sentiri. Tale autem est lesum esse
consuetis in operibus primo incidendum in tempore. Secundi etiam
desinunt quod non est iam principium quod non est prima eius pars. [illegible]
[illegible] autem prima nec morbus est, nec morbi pars. Tercij etiam
nam corpori et viribus robustis pluribus diebus egrotari sit, non [illegible]
decumbere, [illegible] incidendum temporis morbi est in quo morbus
est, et per signa et indicia sensibilia aptum sentiri et autem non [illegible]
nec sentiri aptum, tale est primum (ut astrologi loquar) [illegible]
[illegible] ad quod astronomi thema celeste constituere solent, [illegible]
est (ut ita loquar) prima morbi accessio [illegible] adversus
ad ambiguitates [illegible] prima que [illegible] [illegible] febre est nona
[illegible] an a febre prima an ab ipsa [illegible] accipi debeat ex [illegible]
[illegible] non constat. [illegible] a febre apostasis an ab apostasis

Ipsa initium colligendum tertia in apostesi costare, Ultimo ab apostesi initium a parte. Quarta de febre partium sequentium utrum a parte ipsa an a primo febris. Quinta de parte ipsa a qua initium colligendum. Sexta de eius puncto. Ultima de prognostici puncto initio. Hec sunt que ambiguitatem fecerunt. Ut autem res ista aperiatur, repetendum primo principium morbi esse initium primum esse hore quo ipsa inter humorem apud naturam certatur quod eius incipit pertendi secundo adversas valitudines quasi esse e morbis alijs dependentes, quasi absolutas. Tertio quod quedam toti corpori generales ut febres, quedam particulares ut apostesi, tunc ipsa dolentes que iracunda e radice pendens computari solet e radix ipsa, que una absoluta est e ipsa sui motus accessione colligenda est. Similiter ratione de febre apostesim ipsam ob apostesis accessione particulariter observanda est, nam ab illa exoritur loco etiam modo si apostesi ut adversa valitudo est appropriatur eius mali initium ex ipsa ab apostesi, sicut concoquitur (qd crise vocat) eque recipra initium est a concoctione, de febre particulam sequente docet initium esse assumendum, alij quod eius res naturalis est a febre ipsa, et non a parte initium colligi oportet. Tum vero observare debet, an febres a parte ipsa exoriantur an e pluribus causis seorsum contingentibus qd vo nobis observare potest. Est enim secundo sive tertio die a partu si dolores partus fuerint graves e si mulier debilis ac imbecilla sit febris e partu ipso exorientur et ita e partu colligendum initium est. Ubi autem contra sit, ut qd nec tertio die nec dolores invaserit, nec mulier imbecilla, tunc nec tertio die nec dolores invaserit, nec mulier imbecilla, tunc e febre ipsa initium venit. De extra discrepant medici. Illud tum observandum est quod extra ab humorali febre exoritur initium ab illa colligendum est. Ubi vero extra ipsa pluribus causis incipit primo per tempus initium eius est. Multa alia tradunt medici que omittuntur. Hec sunt que medici produnt de diebus decretorijs, nulla tamen ulla causa motis sed sola observatione aliquorum experimentorum verbis fulti qd medicus sufficere neque medicorum e perdisse, nec philosophum esse volunt. Nos autem dispensandis hoc ex temporis mittimus. Satis enim nobis sit cognitoribus esse rei et causam scire, Cum hanc isto ordine absolverimus, hoc igitur ad horum causas transeamus.

Eiusdem Augustini Niphi de decretorijs causis Liber secundus Enunciatum primum

Pro scientia decretoriorum necessarium est precognoscere idiotropias duodecim signorum et .7. planetarum, necnon eorundem configurationes ad hec et vi[?]res eorum stelle (teste arte) agunt in nos motu lumine et influxibus, ideo opus e prescire .12. signorum idiotropias hoc est peculiaritates ut habitudines necnon et .7. planetarum, et quia agit lumine qd est irradiatione quedam irradiatio vero configurationibus efficitur opus est prognoscere configurationes. Et quia agunt influxibus opus est prestare quibus membris influant, quibus vero rei corporis plurimum dominant, utque enim ex hijs scia causarum decretoriorum colligi poterit, ultra alia

Addi possent que ex astronomia ipsa perquirerent. Nos vero
brevitati indulgentes tum utilia et medico necessaria absolvimus.
Illud tamen ante omnia pretereundum sit. nec omnia pro claudii ptolemei
preceptis esse prodita [illegible] principem astronomorum
faciamus nec [illegible] [illegible] illud perhorrescimus [?] hunc astronomorum
monarcham

Commentatum secundum

Saturni stella maiori ex parte infrigidat minori vero exsiccat. Iovis stella
aliqua ex parte calefacit. Martis omnino ex parte exsiccat, exurit quod
suo calore. Solis maiori ex parte calefacit, minori vero exsiccat.
Veneris temperat aliqua, tamen ex parte humectat. Mercurii
maiori ex parte desiccat, in humore temperat. Lune humectat.
Hec sunt que pro apotelesmaton in primo de qualitatibus planetarum prodidit.
Sed horum causas investigare longe est a medico. Sunt preterea stelle ipse cause
prime et non ab aliis tales. Quod igitur sol calefaciat [illegible] damnet [?]. Nemo
enim ad solis radiis [illegible] experimentaque dubitat. verum hanc quod minori ex parte
exsiccet argumento patet quod nostris corporibus humores exalare cogit [illegible]
ipso dolores aquas exsolvit. [illegible] plerique cum calefaciat probant quod omnium lu-
cidissimus ac maior est. Iovis rei exemplar est, quod celum [illegible] est ex celesti
corpore ipsa quod anima constitutum eius stelle partes sunt. Cordi quod similes sol
Luna vero cerebro. quare ut cor est fons caloris omnium quod totius corporis vi-
vum, sic sol omnium stellarum calidior ac pollentior. At vero cerebrumque humidiusque
ac omnis virtutis capax, ita luna humidior omnium stellarumque virtutum materia
Est, cum ut [illegible] leges similes. calet igitur sol, humet vero luna quod
argumento hec deprehendet quod ipsa increscente [illegible] increscunt ac
minuunt [illegible] humiditates. Quod vero Saturni stella infrigidet argumento
probat ptolemeus: quod a sole ipso et situ et [illegible] a natura discrepat. [illegible]
vero quod cum sole [illegible] varias qualitates concitat [illegible] frigidis [?].
Et vero albumasar cum ptolemeo [illegible] ille est nec naturalis [illegible]
sapiens. Iovem temperate ptolemeus autumat et argumento quod situm et medius est
inter solem ardentem, martem et saturnum [illegible] vero corporibus quod situ
medium tenet, et ita mediare opus est. Auctore [illegible] quod albumasar
refrigerat. Martem exurere vero quod argumento quod proximus est soli cuique
[illegible] essent quare et propria [illegible] quod soli proximus erit. Venerem
temperate inter quod parum [illegible] quod intrarent soli ac lune. humet vero
quod Lune finitima qualitate videlicet lune [illegible] agit [illegible]
quod [illegible] est sole magna [illegible]. Humet vero [illegible]
quia lune finitimaque. [illegible] horum est. Nam sol celi cor et luna cerebrum.
Saturnus lien, Iupiter [illegible], Mars testes, Venus iecur; Mercurique
sol. [illegible] exuberant qualitatibus ~~de astronomia. Sex sunt~~ [illegible]
partes hec inanimalibus ~~[illegible]~~ convenerint. E qualitatibus ex astro-
nomi sexum planetis ac signis tribuunt quod [illegible] more. Nam pa-
[illegible] sexum planetis ac signis tribuunt quod posterius more. Nam [illegible]
[illegible] celestia [illegible] conveniunt feminis [illegible]. Nam humiditas
feminea vis est. [illegible] luna et Venus. Que autem calore exuberant mares
[illegible] est ut sol ac iupiter et mars [illegible]
Nam calor [illegible] est [illegible] et [illegible] masculinas vires possidet. Mercurius [illegible] ac
humiditate pariter [illegible] hermophadita est planetarum

Calefaciunt ac infrigidant planete quoque, tum pro configurationibus
que sui cum sole collocatione formantur, tum pro figuris quas
in orizonte formant, simili ratione et masculinatore ac feminin-
are perhibentur. sicut planete ad solem et ad ortum configurationes
Nam quidem ad solem sunt situs a nobis nuncupantur ut orientalitas
occidentalitas, matutinatio, vespertinatio, que vero cum ortu configurationes
nuncupantur, ut cum precedentes solem orientales vel lucifari existunt
superant ac infrigidant aere quod sunt in dextro solis, dextera enim solis
super terram est, et dextera calidius sinistro. Cum vero ubi sequentes
occidui fuerit friget ac feminat aere quod in sinistro sunt solis quod in se
tribus maioribus frigidius existit. Celum enim sphera quatuor quartalibus
distinguitur, primus scilicet ab ortu usque medium celi, huic oppositum situ et ab
occasu in imum ambo hi calidi sunt quartalibus, primus quidem quod dex-
ter ac tercius quia dextero proximus huic quartalibus ab imo ortu ambo et
frigidi, eo quod primus in sinistro ac sinistro medii constitutus, secundus quod illi
adversus quartalibus quoque quorum primus et [illegible] Luna et [illegible] ut prime in terra
[illegible] cuiusque quartario collocari [illegible] ac masculinisat [illegible] vero sini-
stra [illegible] configurationes ac feminisant. Simili ratione solem ac Iovem diurnos dicunt [illegible]
aere quod dies nocte est calidior, Venus vero ac Luna cum nocturne nocte
est [illegible] quod [illegible] mixtas [illegible] scilicet quod nam est
[illegible] ut vero calor diei [illegible]
[illegible] in [illegible] diurnus in [illegible] nocturnus, ut vero calor diei [illegible]
sive saturnum diurnum fecerunt diei [illegible] frigore [illegible] diei calore
[illegible] . Cum Mars noti ac nocturnus ut [illegible] equalis sit

Enunciatum quartum

Luna prima a sua corniculatione ad dimidialitatem sinistra usque
humectat, inde quoque ad plenilunium calefacit. Unde ad dimidialita-
tem dextram exirat et inde ad congressum infrigidat. Idem et
similibus configurationibus ceterorum planetarum cum sole et
Cum sol Luna quoque perfecto zodiaci primum uno fuerint contingunt co-
rumque configuratio sinodus grece, Latine [illegible]. Cum vero per partibus zo-
diaci a sole distiterit. Crimoidess grece Latine corniculariss [illegible]
quoque configuratio sinistra exagonum Latine sextilis appellatur, cum
eo sole 90 partibus grece dicotomoss. Latine semiplena aut dimidia
[illegible] configuratio quadrangula sinistra more integri centum
et viginti amphicurtoss hoc est prae tumida sive ibbarosa.
Est quoque configuratio cum triangulo sinistro cum centum et 80 ple-
na est. Cuiusque configuratio oppositio seu diametrum ab opposi-
tione in ortum usque formata cuiusque tres configurationes ut triangulum

deinde gibberosa est quadriangulum. deinde dimidiata exagonum. deinde corni-
cularis. Verum priores sinistre sunt, eo quod post solem eiusque in sini-
stro. Sequentes vero dextre, quod ante solem. In dextro quoque solis constituta
dextera quoque namque ante solem oritur, sinistera vero post. Quare e re luna
a prima corniculatione atque sinodo in sinistris quadriangulis usque mo-
vet a   hidrotropias. veris crasim sanguinis ac pueritiam
e sinistro triangulo in oppositum usque ignis idropiam estatis crasim
rubrabilem. iuventute e plenilunio ipso in dextrum quadrian-
gulum terre idropiam. autumni crasim atrabilem. senectute. ab
hoc vero in sinodum rursus aque idropiam. hiemis crasim. pitui-
tam ac decrepitatem. Ex hoc autem hic arguto quia luna lumen
a sole suscipit. quod lumine contra dum lune ipsi intersit radium solis
in ea irradiatio intercederit. Hinc in ipso quadriangulo calet augu-
mentum petere. Irradiationis autem incrementum cum in plenilunium perfi-
cit incalet magis inde coleram movet. Irradiatio vero deinde minuente inci-
piet facit siccitatem post calorem et inde melancolias gravabit vel
minuitur erit frigus vero supervenit inde pituitas generabit. quare
pro. adiutens libro centum cuniatorum inquit. Cum luna est
in ipso quadriangulo hoc est ex quo a solis coniunctione recessit
corporis humiditates ad summum usque effluunt. In reliquis autem
decrescunt. Hoc et Bal. in libro quem de secretis scribit asseverat. ap-
bat. astipulatur etiam Hunc quod in humidis videtur corporibus
cancris cum in ipsis cerebro. venis. ostreisque id genus
aptissime experientia quis cognoscitur. Crescente enim luna hu-
miditates affluunt. decrescente decrescunt. Unde et stipites
ut agricole aiunt incisi in plenilunio putrescunt ob hu-
moris plenitudinem. Interlunio vero minime. Ceterum et
in plantis id spectari potest. Herbis quidem superioribus na-
calefaciunt. Deinde ceteri quadriangulares humectant. deinde desiccantur
deinde generant cum eo intersidunt. Mercurius vero ac ve-
nus cum non possint in tantum e sole distare moveri ratio quoque
caloris e contrario retrograduationis habeant prima ascendit
nocte. deinde vero ascendunt prima in statione sequenti usque
exierunt. deinde rursus dirigunt ac cum sole coiverint. tri-

gerunt. Verum hi in stellis vel humidi exsuperant ac humorem
excrescere vel decrescere

Enunciatum quintum

Sol cum accedit ad culmen nostrorum capitum. Est quod in medio arie:
tis facit ver. sanguinem movet et aerem auget. Cum vero ad cul
men nostrorum pervenerit capitum. estatem turbabiles ac igne. Cum
rursus recedit quod in medio fit conversionis autumnus atrabili
ac terram. Cum omnino a nostris capitibus abire recesserit. hye:
mem. pituitam ac aquam. sibi vendicat in diurna conversione
fit. Est autem sol in anno cum caput arietis tenet in medio
arietis. Cum illinc ad caput cancri facit ver sanguinem quod
auget et aerem. Cum in capite cancri consistit tunc in apice
nostrorum capitum collocatur. illinc ad caput libre facit esta
tem. movet coleram et ignem. E capite libre in caput ca:
pricorni decurrens facit autumnum ac atram movet bilem
de capite capricorni in caput arietis peragrans facit hye:
mem ac pituitam. Huius quidem motu per 12 signa sol in anno
facit. Est quod ab occasu in ortum sibi quidem naturalis ac proprius
[illegible] cum ab ortu in occasum. Sol percurrens motu quidem
non proprio sed firmamenti. facit tempora quatuor anni temporibus
finitima. Sol enim ab ortu decurrens in [illegible] [illegible]
hor[illegible] ad meridianam regionem facit diurnum ver. mo:
vet quod sanguinem. E culmine vero ipso in occasum descendens
diurnam facit estatem. et coleram generat. Ab occasu deflu
ens ad imum facit autumnum. et atram bilem movet. ab
imo in ortum rursus assurgens facit hyemem ac pituitam
Continentia ex hoc enunciato XX[illegible] [illegible] ut annis
temporibus moventur humores a motu solis per 12 signa
In mensibus per lunam in O configurationem. ita in dia:
riis temporibus fiunt [illegible] ignis finitima

Enunciatum sextum

Jupiter et Venus benefici sunt natura. Saturnus vero et mars
malefici. Luna autem et sol configurationibus sunt nunc
benefici nunc malefici. Mercurius interdum beneficus maleficus
mixtione. Cum sunt benefice qualitates calor videlicet et hu:
mor. Due malefice frigus et siccitas. Inde Jupiter et Venus
benefici sunt natura tamen quod temperate. tamen quod Jupiter calidus. Ve:
nus humida. hec enim qualitates procreative ac generative
sunt. [illegible] et mars malefici quod saturnus frigidus
mars siccus est. autem hec obnoxie ac [illegible] Sol vero ac

Luna autem sunt omnium planetarum principes et beneficii et maleficii intercidere esse debent beneficii quidem dum beneficis irradiacionibus planetas illustrant ut triangula aut exagona radiacione maleficii vero dum maleficis configuracionibus pulsant ut dyametro ☍ et quadrangulo Mercurius autem cum sit capax utriusque nature bonus et malus fit admixtione dum cum beneficis admiscetur bonus exhibetur dum cum maleficis et malus subibit naturam. fit autem planetarum mixtio primo quando alter in alterius auctoritate constitutus sit econtra. secundo quando sese inspiciunt. tercio quando corpore iuncti sunt eodem in signo vel eadem in signi parte. Hec autem in modo de calamitatibus causis diligencius comprehensimus. Hec quanti de planetis dicta sint. Et quoniam ipsi sunt forme. signa vero sunt ut materia. Consequens est ut de signis transigamus sciencia cum de forma dictum est

Enunciatus Septimus

Signifer orbis in quo xii signa infixa sunt. per que planete sol etiam et luna cursus suos dirigunt. obliqua [illegible] agitarique torquentur. Zodiacus grece latine signifer id est sectionibus ab antiquis sectus est. que signa nuncupantur. Sunt autem his nominibus appellata videlicet

Aries	Taurus	Gemini	Cancer
Leo	Virgo	Libra	Scorpius
Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces

Prima quidem tria ♈ ♌ ♐ calida ac sicca sunt. Secunda tamen ♉ ♍ ♑ frigida sicca. Tercia ♊ ♎ ♒ calida humida. Quarta frigida et humida. Sunt igitur quatuor triangularitates eiusdem idiotropie. Prima quidem ignea. secunda terrea. Tercia aerea. quarta aquea. Sunt autem ultra hec xii signa 36 celestes imagines in celo expo stellatae ac in hiis in quibus per obseruacionem sunt xxii stelle harum vero imaginum xxi ad septentrionem assurgunt. xv vero ad meridiem declinant. Septentrionales quidem stellas continent ccc lx. Meridionales ccc xvi. Signum est tanta zodiaci pars quanta sol xxx diebus hoc est uno mense fere peragrare potest. vel spacium illud quod interim dum luna ad congressus redit sol ipse peragrasse. signum dicitur. qua de re nos in eiusdem zodiacus xii signa secta est. Primo quia sol xii mensibus zodiacum percurrit. 2o quia luna antequam sol zodiacum peragrare

duodecim cum sole congreditur. Signum deinde in zodiaco circulo
que mensura grece nuncupantur. Triginta gradus habent dividi
Nam circulus sive gradus tantus est longitudine (ut dicit Macrobius)
quantus solis aut lune orbis in generali conspicitur. Vel quan
tum spatium sol uno peragrat. Hinc zodiacus in 360 partes
sectus est. Nam zodiacus in duodenario numero ducta sunt 360
partes gradus sive partes ad hec in 60 minutias nec secto
5. parto. Auctor applicatus est calculo. Horum preterea xii
signorum quatuor sunt mobilia ut aries, cancer, libra,
capricornus. Eo quod sol dum illa tenet anni tempora permutat.
Quatuor fixa: taurus, leo, scorpio, aquarius, quia sol in eis col
locatus anni tempora figit. Quatuor communia quia sol in eis
utrisque temporibus favet: ubi gemini, virgo, sagittarius et pisces.
Initium signorum licet naturaliter nullum sit, ab ariete capit
assumere certo quia dum sol eum tenet mensis fit primus
et numeratio perficitur. Omnesque dies ad bonum languent contra
ius in libra collocatus et deficit dies atque corruptio inci
pit definitus generatio. Vel porro Nam alios
prima resurrectio origine mundi illuxisse dies alium ver
habuisse tempore crediderim. Sed illud erat ver.
Magnus agebat. Ver adeo frondi nemoribus. Ver utile
plurimis. Ver tunc terre et genitalia semina poscunt.
Hinc ab ariete initium xii signorum sumsere. Est autem
principium eius modi naturale nam si nobis [illegible] medii sedem
incolentibus hoc sol faciat dum autem contrarie incolentibus
ut sub capricorno et alter [illegible] faciat hec et de signis
generatione. Nunc et de planetis et de signis vel
gna sufficiant.

Enunciatum octavum

Quinque sunt stellarum configurationes: due malefice ut con
iunctio, diametrum, quadrangulum. Due benefice ut quadran
gulum et sexangulum. De configurationibus nunc dicemus sermo
et planetis et particulariter mathematicis loqui de stellis. Pla
hec quidem. Nam quemcumque integre signorum numero xii fecerunt
ipsa planete coniungunt. A signo ad signum septimum
quod fuerit hoc est diametrum. Quadrangulum a ab eo signo
a quo inchoans quartus et hic dicitur configuratio in martio

et maligne sit. Triangulus est a signo a quo inicia-
tur quintum. Hexangulus est ab eo signo a quo iniciatur tertium
et hec aspectus ac felices sunt. Rursus de his configurationibus
dicemus: quecumque igitur in circulo primum [illegible] cuncta 360 faciunt
partes, fuerit ipsa in [illegible] que vel clxxx partibus distiterint
ipsa dyametrantur. Nam hec bis ducta 360 faciunt partes.
A parte spacii quecumque 60 partes fuerit ipsa hexagulum latus de-
monstrat. Nam si sexties 60 miscueris 360 complebis. A parte
quarum cxx partes triangulum latus constituit. Nam si cxx triplica-
veris 360 redduntur. A parte quarum quecumque xc fuerit latus
quadrangulum componit. Nam quadruplicantes xc complemus
360. Hec [illegible] et materiis de configurationibus tradit.

Enunciatum nonum

Duodecim signa presunt corporis nostri partibus duodecim. Caput attributum est arieti, collum ac cervix tauro, humeri et brachia geminis, Cancro pectus, Latera et stomachus Leoni, venter virgini, Libre renes et vertebre, scorpio pudenda, coxe sagitario, genua Capricorno, crura aquario, piscibus pedes.

Enunciatum decimum

Septem planete presunt humoribus morbis ex ipsis contingentibus membrisque corporisque. Et licet sol et luna generatim omnibus presint humoribus morbisque cunctisque membris, verum speciatim Saturnus auctore Ptolomeo atre preest bili, melancolicos inde morbos ingenerat. In homine autem dextram lienem atque vesicam tenet. Saturni morbi sunt oblongi ut phtisis, reuma, catarrus, tabes, [illegible] idropisis, fluxus, tenesmos, dolores aurium et id genus, quartana, quintana, sextana et huiusmodi febres. Verum cum ipse [illegible] frigidus sit primo et secundo siccus, humores concitat, quos ut hec oblonge adverse valitudines ingenerent. Unde in homine partes eas tenuerit, Ptolomeus tradit et bona astronomorum [illegible] observato [illegible].

Jupiter preest sanguini, sanguineos procreat morbos. In homine tactu pulmonem, costas, pulsus ac semen [illegible]. Jovi morbi sunt ventosi ac sanguinei ut angina et apoplexia hoc est attonitio, convulsio, cardiacus morbus, infirmitates pulmonis, costarum, seminis et id genus. Verum sanguinis et venti ingenerat e quibus procreantur morbi [illegible] sunt, febris acuta [illegible] tertiana [illegible] hoc est semitertiana [illegible]

Mars rubre bili preest, ex ea morbos movet hicque in domo sinistra
aurem renes venas atque testes. Hinc morbi proprii sunt, febris assidua
perpetuaque tertiana hemitriteos hoc est semitertiana mensio que tamen
incipatur persistens febri. Clabrosis resmochasmis managomosis que
est species sanguinis excreatus ut tradit celsus in iiii Carciana
Chironoma, ignis sacer, et que herisipelam vocant, pternis
et cetera mentagram pustule carbunculi tuberculi podagre
omnesque adverse valitudines minores et atrores et mente solente
Venus preest pituite morbos exinde movet hicque in domo odora-
tum iecur et carnem venerei morbi sunt sanguinolenta excremen-
ta ac profluvia mobiles apostasias fistule, stomachi vomi-
tus morbis morbi cordis langores. Mercurius cum hinc meus sibi preest
humori frequenter sunt tum mercuriales langores sunt ut rabies
seu furia insania frenesis epilepsia hoc est morbus comitialis in-
via excreatio queque adverse dicuntur valitudines e suo pendet
humore hic et in domo racione loquelam memoria lingua
sal et nares. Sol vero ac Luna cum principes sint omnibus presunt
humoribus omnibus membris atque morbis omnibus specialiter tamen
ut designantur propriis et peculiaribus viribus. Sol in domo hic
visum cor cerebrum nervos omnesque partis dextre. Luna gustu
deglutitionem stomachum, alvum matricem et omnia sinistre partis
membra

Enunciatum undecimum

Circuitus atrebilis saturno, Rubre vero marti, pituite mer-
curio et Lune tribuitur Sanguinis aut labores Iovi soli
et veneri. Atrabilis saturno congruit primo qualitate nam
ut ipse frigidus est et siccus ita melancolia propter quod non indocte
astrologi iste melancolicum ipsum vocant et motu nam atrabilis satis
tarde ut ipse suum motum perficit similiter atrabilis marti et
propter qualitatem et propter motum, non aliter pituita Lune et ☿
nam pituita citissime currit ut Luna et ☿ cum sol continue mo-
vetur atque in viribus ♃ et ♀ calido sanguis humido et perpetuo
ingravescit. Quod igitur atrabilis cum quarto accedat non est
nisi quod ipse tardissimo quevnt pituita cottidie quod Lune ci-
tius subditur Rubrabilis tercio quod marti subiacent me-
diocri sanguis perpetuo quod soli Iovi et Veneri quorum vires
perpetue et continue sunt quod utraque eminato xx traditum est ex
hiis patet. Picus vero gravissimus libro confutationum astro-
nomorum id obicit quod ipse motum sat atrabilis singulis eternis
defferet perpetue motum agere ut ipse ad hec motus saturni
ad atrabilitatis recurrunt accessionesque nulla ro utraque propterea abest.

Nam dum [pro] recedat accedit illi non recedat dum ille procedat illa non
procedat dum ille stationarius est hic non stat Rursus venus et Jupiter
nunc stant nunc recedant nunc procedant sanguis vino et pectro
non affligit. Adhuc motus humorum sunt et regulares difformes
atque incompositi planetarum motus contra motus sunt et regulares
Demum planete sunt cause generales non igitur speciales adsunt cause humorum
non magis nunc quam contra motum recent alia multa inducit
Prius que omittantur que levia ac frivola sunt. Sed quia frivola
sunt. Prima quidem quia [pro] ceteri quam planete generales sunt hu
morum motuum cause sed adsunt multe accidentales cause ipsius
et minime speciales petrus Aponensis coniectat quibus crisium ad
grandis hac motus designantur. Secunda est infirmatur quod inter
eas est [pro]portio ac ratio convenientie in qualitate et in qua
que sol gemino et pectro mutetur instar sanguinis Itaque sol vene
reis et Jovis viris et pectro colligate. Tertia aufertur quod hu
morum nullitur regulariter quam moventur non quod sunt supra sunt magis
non quod sunt sunt magis. Ultima sibi ratione refellitur quod preter
valor particulares constellationes viris ex genituris contracte
Ceterum quam conditiones quas astronomi scribunt h de recentibus asse
ctionibus ac eorum causis etc.

Enunciatum duodecimo

Morbi qui per dies computantur peragratione lune per sua
signa evariantur qui per menses peragratione solis qui per
annos peragratione ceterorum planetarum etc. Morbi qui
per dies diminantur non sunt a principio ad finem eiusdem infestum
eum et si generosi ac graviores circa dolores et labores evariat
nunc eum molestant nunc mitescunt nunc leves nunc graves sunt
Luna vero cum sit ceterorum ultima sitque cum sole diversas
trases colligens monuit quod morbi ipsi lune peragratione ac
affectioni referentur. Illi rursum qui ultra menses [pro]grediuntur
non sunt equales vel uno dolorum genere affligentes qui cum sunt
tardiores ac longiores soli qui luna tardior est ascribuntur
eorumque ingravescentie ac laboris per constitutionem solis ac
eiusdem affectionibus sunt colligendi non aliter qui ultra annos
[pro]ducuntur. Sunt enim incipientes nunc graviores et labantes

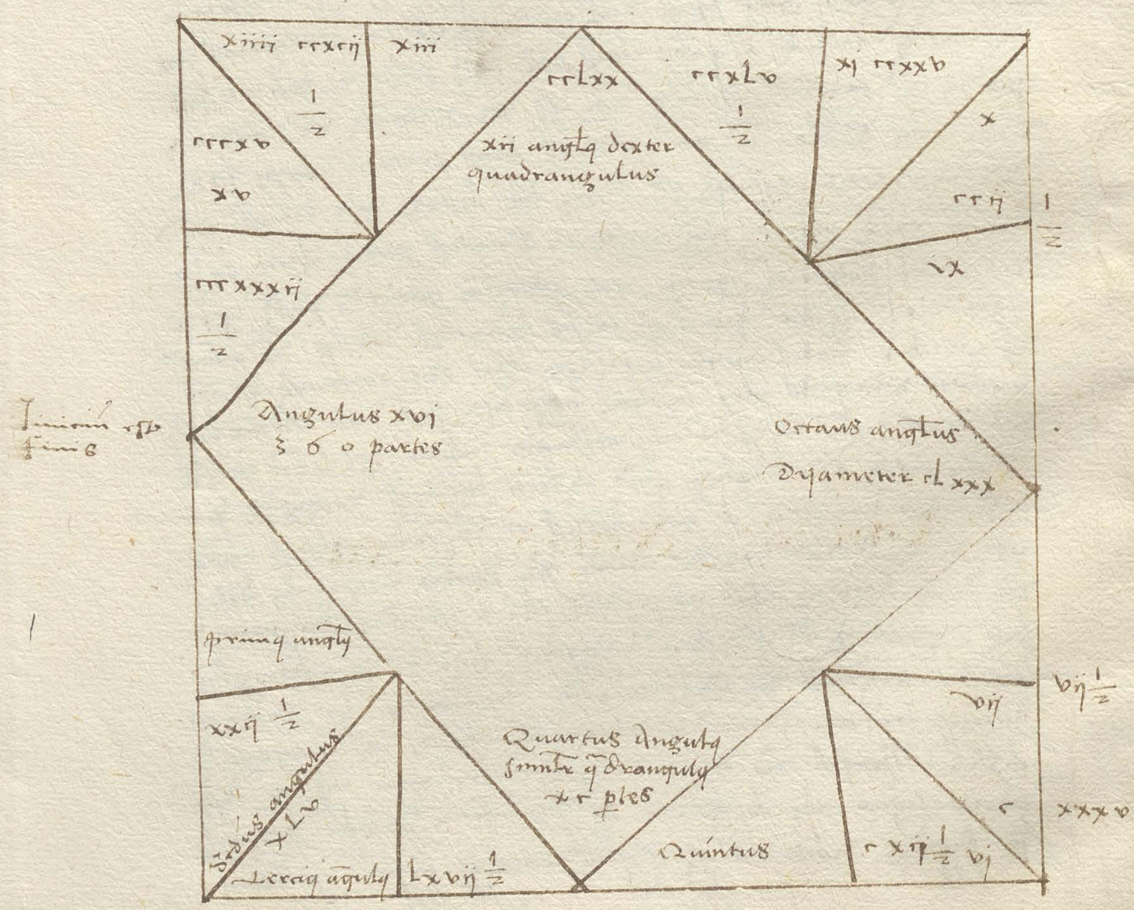
nue leves ac placabiles qui in longi et remoti sunt longis
et remotis stellis dantur. Ut ♃ Jovi etc. Ceterisque consi-
milibus quia c te. ptolomeo. Ceterisque astronomi sapientes ac sancti
senserunt cum dicant talem esse dispositionem morborum processum
quia hunc est in signis ceterisque in planetis statum tales me-
struorum ordine ac cursum quales sunt status in signis
ceterisque in planetis affectiones tales erunt amore (?) ingravescen-
tia quales ceterorum planetarum. nam sic et in aliis consti-
tutionibus. Inde his bonis illis malis inducitur finis. Itemque
bonum illis minime his malum cursus medius cursus his pla-
cabilis illis minax ac laboriosus

Enunciatum tredecimum

Ut a sole annus a Luna mensis sic Zodiaco lu-
ne xii signa lunari mense conficitur. Solis vero per
xii signa cursus annus. Est autem auctore ptolomeo duplex mensis
tum lunaris usque et solaris. Lunaris ex diebus xxviiii horis
duabus minutis tertiis xliiii fit. tanto enim tempore per zodiaci
signa unum et mensis conversionis nuncupatur quia luna in
toto signifero evertitur. Solaris vero est quo sol metitur
xii signorum unum. Prosequitur ptolomeo. inquit quidem autem a
Zodiacum solis incidant cum parallelis signatis in gradibus
ac minutis quod numero optinebat. Sol igitur a capite arietis
quotque menses perficit in id caput devenerit tamquam a
sole igitur annus est. A sole solaris mensis alius est quam dies
qui motus est quo trigesima parte unius zodiaci. Annus
non una ratione ab antiquis habetur. Nam Romani quidem fuit
primus x mensibus postea xii (Numa Pompilio auctore).
Nec tamen bene constabat donec Julius Cesar eum probe constituit
Unde Julianus annus dictus cuius menses ita quidem disposuit
ut alios cum pluribus alios cum paucioribus diebus statu-
erit adiecta per quadrennium die una quae bisextus (?)
Ptolomeus inquit menses lunares per xii solari anno conti-
nentur. Nam si dies 3 6 7 in dies xxviii ho-
rasque duas et minuta xliiii redacta partiae (?) reliquum
fere intenditur. Hali autem modus quadrifaria menses di-
vidit. unum vero per eius illuminationes evariationes. alium per
eius cum sole configurationes. alium per eius duodecim signorum zo-
diacum. quartum per illuminationes evariationes ac cum sole

configuratione mensis medicinalis componit. Luna enim ut inquit tres e-
variationes sortitur. Unam usque qua ex solis radiis occultatur usque in
secundam occultationem et prima eius occultatione usque in secundam tempus menstruo
est luminarium quo et vulgares utuntur solet autem esse est e spacio
xxvii dierum horarumque circiter xii habet secundo luna hoc in mense
septem luminis evariationes. Prima quae synodes hoc est cornicula-
ta. Secunda quae dichotoma hoc est dimidia et semiplena. Ve-
tertia amphicirtica hoc est protuberans sive gibbosa quarta
quae dyametra hoc est plena et tota fit. Hinc ad occultationem
tres alie sunt luminarium evariationes et gibbositas dimidialitas
ac corniculatio. Luna isto mense per has huius evariationes agit
in nobis communi quadam sibi et soli virtute usque luminis est enim
luminis utique lune et soli communis quia et re late agunt medi-
ci nostra tempestate qui in farmaciis egrotis exhibendis obser-
vant plenilunium et occultationem utraque enim dicunt minas far-
macantibus et auxiliis prebendis plenilunium quod quia bona tunc
corpora nostra sint calefacit sunt quia humores acceleraret unde
quia Aristoteles auctor est noctes in plenilunio esse calidiores et quia
calor e centro ipsa ad circumferentiam trahit inde humores omnes
ad corporis ambitus continebuntur. Pharmacon contra e circumferentia
ipsa ad centrum hinc tempus illud evitandum est ne contrarios mo-
tus medicus percipiat e quibus uterus ipsa possit simulque ledi. Cleque
quo in tempore sanguinis extractio non esse ita evitanda cum contrarium
motum non habeat in tempore agitationis duas evitetur tempus predicta
dum luna latet evitandum est. Nam tunc luna nam luminis ...
caret valde exirat nostra corpora et humores exirat hinc ea tempore
retentiva potentia meret spiritus extractionem generetur possit igitur
pharmacon agitare movereque corporis humores illosque non educere
ob retentive inobedientiam igitur tempus illud erit evitandum. Et apud
medicos antiquos tam multa observata sunt nec ...
ut Avicenna Rases et alii observari iubent. Ex hinc mensis
et coniunctionarius quem indocti lunarium vocant et hunc
observant naute et laboratores et id genus solet quia mensis
iste xxix dierum horarumque circiter xii spacio mensurari habet
secundo luna hoc in mense configurationes octo. Sinistrum exagonum
hoc est sexangulum sinistrum tetragonum hoc est quadrangulum
sinistrum trigonum hoc est triangulum dyametrum hoc est [illegible]
iterumque trigonum dextrum quadrangulum dextrum et exagonum
dextrum. Mensis secundo terrig... et zodiacus quo usque ex desi-
gnato signo usque designata quia pertransit hoc est gradu zodiaco
secundum signa redit ad idem signum eandemque signi partem

Verbi causa e capite arietis in caput arietis tur gallicinus facit 21 die(s)
xiiii horarum circiter octo, hic alter ptolo(meus) qui venit ad rem, hoc in mense luna
hec sedecim variationes quas ptolo(meus) observavit, est prima dum luna ipsa ve-
nerit in partem xxii et media ex prima, prima in qua designabat, hec enim in
parte xxii et media ex prima distanti, ptolo(meus) totum figures angulum constituit
Secunda in parte a prima xlv, at enim in parte cm colorat angulum, ptolo(meus)
Tercia in parte a prima lxvii et media in qua et tercium angulum facit Quarta
in parte ex prima nonagesima in qua et quartum pot(est) angulum, principio h(uius)
sinistri tetragoni Quinta ex prima in parte cxii et media in qua quintus
angulum locat Sexta in parte ex prima cxxxv in qua sextum angulum
iubet Septima in parte ex prima clvii et media in qua septimus angulus
observat Octava in parte ex prima clxxx in qua octavum angulum
principio diametro facit nona ex parte ccii et media in qua nonum
colorat angulum Decima in parte ex prima xxxxxxv in qua decimus
angulum limitat Undecima in parte ex prima ccxlvii et media ubi
et undecimus angulum designat Duodecima in parte ex prima cclxx
ubi et duodecimus facit angulum vel principio dextri quadran-
guli Decimatercia ex parte ex prima ccxcii cum dimidia ubi decimum
tercium angulum inscribit Decimaquarta in parte ex prima cccxv ubi
et decimumquarta facit angulum Decimaquarta parte ex prima cccxxxii
cum dimidia in qua et decimumquintum imponit angulum, finis vero in
ccclx parte ubi peragrario desinit est decimussextus angulus
cuius exemplum est.

Sunt in hac figura latera sedecim quorum singula c xxij gradibus minutisque xxx constat quorum unumquodque quater dimidiumque quartam celi partem implet hoc est xc partis que cum decet gradus duos et xx cum dimidiato gradu sexdecies multiplicatos trecentos sexaginta gradus completi quot gradus totus celi ambitus est in hisce angulis luna xvj evariationis non tamen in morbis ipsis sed anni in re ingenerat simili ratione sol demum in anno xij signa peragat hos sedecim angulos constituit quibus mutationes nobis movemus minime cetera etiam planete suos peragrando circulos hac etiam figura xij laterum inscribunt quibus in locis iure nobis publicantur alterationes hec demensem peragratio ultra hostem [?] -zali, adinvenit mensem in quo medici ipsi in accessionibus ac crisibus morborum ipsisque formas exhibendis enumeratione rectiorum predicationibus ac viribus administrandis uti solent ob quos medici notis appellatus est hunc ex illuminario peragrationisque mensibus reddit hunc vero in modum ut uterque mensis congregetur caterisque unus excrescens dierum 27 et horarumque xx eiusmodi utterum congregatum dimidiat ita ut pro singulo dimidio unus erit dierum xxvj horarumque xxij hunc unum dierum facit medicinalem mensem qui illuminario horas addit et possit doctus mathematicus ex hoc anni si placuerit componere hunc patet ebdomedam esse ex diebus vj horisque circiter xvij diem vero ex xxiiij circiter horis monstrat aut Galienus, post quod hipocrates vigesimum fecit naturalem decretorium Archigenes xxj ut igitur hos suos medicine observatores consiliaret est dies ipso hoc una dater instituit et inde ebdomedam edit equa ut mense sic nacque abiciendo est dies ipso hoc uterque suis dinumerationibus unam accumulat secundo quod luna humoribus ipsis portendit viribus amplioribus ut pote communibus sibi et soli hoc est per lumen quod cor uterque prohibetur viribus etiam propriis hoc est per hoc quod ipsa suum peragrando circulum dum ipsa angulos quos diximus format [illegible] emittit nobis alterationes hunc mensis utrimque participes esse debet quot dies hoc in mense sunt decretorij et medicinarij quot ve provocatorij doctus medicus facile colligere potest hec sunt que Galienus de mensibus tradit

Enunciatum decimumquartum

Luna 360 signiferi partes peragrans 16 in eis format angulos in quibus vires potentissimas exercet idem sol ceterique planete suis peragrationibus agunt Saturnus orbem suum annis 30 peragrat Iupiter annis 12 Mars duobus sol diebus 365 horis circiter 6 Venus et Mercurius circiter tot Luna xxvij diebus horis viij [illegible] aut horum suis ut diximus

